

ÖĞRETMENLERİN SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI, ÖĞRETMENLİK ÖZ-YETERLİLİKLERİ VE MOTİVASYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATING THE RELATIONSHIP-AMONG TEACHERS' SOCIAL MEDIA
ADDICTION AND SELF-EFFICACY AND MOTIVATION

Bülent DÖŞ¹
Cuma ÖZŞAHİN²

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin sosyal medya bağımlılıkları, motivasyon ve öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Adıyaman ili Besni ilçe merkezinde resmi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 289 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde t-Test, ANOVA, Pearson Korelasyonu testleri kullanıldı. Araştırma sonucunda; i) öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile öz-yeterlik puanları arasında negatif ve düşük düzeyde, ii) sosyal medya bağımlılığı ile motivasyon puanları arasında yine negatif ve düşük düzeyde ve iii) öz-yeterlik puanları ile motivasyon puanları arasında pozitif ve orta düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Bağımlılığı, Öğretmen, Motivasyon, Öz yeterlik

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship among teachers' social media addiction, motivation and self-efficacy. The study was conducted with 289 teachers working in public schools in Besni district of Adıyaman province in 2017-2018 academic year. In the analysis of the data, t-Test, ANOVA, Pearson Correlation tests were used. The findings of the research showed that there were negative low-level correlation between i) social media addiction and self-efficacy and ii) social media addiction and motivation of the teachers. There was also positive moderate level correlation between self-efficacy and motivation of the teachers. In addition, there were significant differences between the levels of self-efficacy, motivation and social media addiction in terms of some demographic variables.

Keywords: Social Media Addiction, Teacher, Motivation, Self-efficacy

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Nizip Eğitim Fakültesi, bdos@gantep.edu.tr,
Orcid: 0000-0002-8000-9595

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Gaziantep Üniversitesi, ozscuma@gmail.com,
Orcid: 0000-0002-8000-9595

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojideki gelişmeler her alanda olduğu gibi iletişimde de kendini göstermektedir. Sabit telefonlar yerini cep telefonlarına bırakmış, internet insanların hayatlarına hızlı bir biçimde girmiş ve daha önce kullanılan araçlar yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Özellikle internetin insanların hayatlarına girmesi iletişim alanında ciddi farklılıklara yol açmıştır. İnsanlar kilometrelerce uzaktaki tanıdıklarıyla birkaç saniye içerisinde yazılı, sesli ve görüntülü olarak etkileşime geçebilmektedir.

İnternetin iletişimdeki bu etkisi bireylerin sosyalleşme süreçlerinde de kendini göstermiştir. Özellikle Web 2.0 gibi yeni internet teknolojileri ve araçları ile bireyler sosyalleşme ihtiyaçlarını da bu teknolojiyi kullanarak gerçekleştirmektedir. Sledgianowski ve Kulviwat (2009) tarafından yapılan araştırmada, bireylerin; (i) eğlenceli/keyifli olma, (ii) teknolojiyi destekleyen kullanıcıların varlığı (iii) sitedeki güven, (iv) algılanan kullanım kolaylığı ve (v) algılanan yararlılık gibi nedenlerle sosyal medyayı kullandıkları ifade edilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından her yıl yapılan Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarının 2018 yılı verilerine bakıldığında, Türkiye genelinde hanelerin %83,8'inin internet erişimine sahip olduğu görülmüştür. Aynı araştırma sonuçlarına göre 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanım oranı %72,9'dur. 2018 yılının ilk üç ayında 16-74 yaş grubundaki internet kullanan tüm bireylerin %88,6'sı interneti düzenli olarak hemen her gün kullandığı aynı raporda belirtilmektedir. Yine aynı araştırma kapsamında, internet kullanım amaçlarına göre ilk sırada %84,1 ile sosyal medya kullanımı gelmektedir (TÜİK, 2018).

Sosyal medya kullanımının artmasıyla iletişim şeklimizde bir değişim yaşanmıştır. Değişen bu iletişim şeklinin, alışkanlık haline gelerek günlük yaşamın bir parçası olması araştırmacıların, aşırı sosyal medya kullanımını gündeme getirmelerine yol açmıştır (Tutgun-Ünal, 2015).

Sosyal ağların kullanımı bazı bireylerde hayatlarındaki en önemli etkinlik haline gelebilmekte ve bu nedenle zamanlarının büyük bir kısmını sosyal ağlarda geçirmektedir. Bireyler, sosyal medya kullanımının ilk aşamalarında kendilerinde meydana gelen duygu durumunu yeniden elde etmek için, daha fazla zaman ve enerji harcamaktadır. Sosyal ağ kullanımı kesildiğinde ise, bireyler olumsuz psikolojik ve bazen de fizyolojik semptomlar yaşamakta ve bu bireylerde problemler davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Kuss ve Griffiths, 2017).

Sosyal medya kullanımındaki aşırılık ve sonucunda oluşacak bağımlıkta, bireylerin gerek okul başarılarını gerekse iş performansını olumsuz yönde etkilediğini gösteren çok sayıda çalışma mevcuttur (Çam ve İşbulan, 2012; Kuss ve Griffiths, 2011; Tutgun-Ünal, 2015).

Aşırı sosyal medya kullanımı sonucunda oluşacak bağımlıkta, bireylerin okul başarılarının düştüğü, iş performansı ve üretkenliklerinin olumsuz etkilendiği, bireylerin günlük işlerini aksattığı, akademik performansın düşmesine ve hatta aile hayatı ile ilgili problemlere yol açtığı ifade edilmektedir (Çam ve İşbulan, 2012; Kuss ve Griffiths, 2011; Tutgun-Ünal, 2015). Eğer bu birey bir eğitim çalışanı veya öğretmen ise bu durum öğretmen motivasyonunu ve öz-yeterliliği etkileyecek bir unsur olabilecektir.

Motivasyon, bireyi harekete geçiren, hareketlerinin yönünü tayin eden, bireyin düşünceleri, umutları ve inançlarıdır (Şahin, 2004).

Motivasyon, eğitim açısından değerlendirildiğinde, eğitim yöneticisinin eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmek için öğretmenleri harekete geçirmek için kullandığı bir süreç olarak ifade edilebilir (Kocabaş ve Karaköse, 2005).

Motivasyonun, eğitim başarısını belirlemede kritik faktörlerden biri olduğu iyi bilinen bir gerçektir (Ryan ve Deci, 2000). Okullarda başarısızlığın en önemli nedeni, öğretmenlerin ve öğrencilerin motivasyonlarının düşük olmasıdır (Brophy, 1998, s.7). Etkili bir öğretim ve öğrenme ortamı sağlamak için öğretmenin istekli ve arzulu olması gereklidir. Yani, bir öğretmen yüksek motivasyonlu, hevesli, istekli, yaratıcı, ilham verici olmalıdır (Brophy, 1998, s.7).

Motivasyonun, eğitim başarısını belirlemede kritik faktörlerden biri olduğu ifade edilmekte (Ryan ve Deci, 2000) hatta öğrencilerin öğrenmesinde, öğretmenlerin motivasyonunun mesleki

yeterliliklerinden daha etkili bir değişken olduğunu yapılan bir araştırma ortaya koymaktadır (Atkinson, 2000).

Sosyal öğrenme kuramının temel kavramı olan “öz-yeterlik inancı” Albert Bandura (1997) tarafından geliştirilmiş olup, “insanların belirlenen performansı elde etmek için gerekli eylemleri organize etme ve yürütme yetenekleri hakkındaki yargıları” olarak tanımlamıştır. (Bandura, 1997).

Öz-yeterlik literatürü, öz-yeterlik inancının psikolojik ve fiziksel sağlık ile ilgili önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Örneğin, yüksek öz-yeterliliğe sahip kişilerde iş stresi ve baskısının daha düşük düzeyde olduğu ve daha az fizyolojik strese sahip olduğu raporlanmıştır (O’Leary, 1992). Yapılan çalışmalar öz-yeterlik ve güdülenme düzeyleri yüksek olan bireylerin, kendilerine ilişkin daha olumlu düşüncelere sahip oldukları ve daha yüksek başarı gösterdiğini ortaya koymaktadır (Pajares, 1996).

Öğretmen öz-yeterlik inançları, öğretmenlerin eğitimsel tercihlerinin ve davranışlarının en güçlü belirleyicilerindedir. Bu nedenle öz-yeterlik öğretmenlerin öğretme çabalarını, belirledikleri hedefleri, zorluklar karşısındaki süreklilikleri üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Öz-yeterlik duygusu yüksek olan öğretmenler, yeni metot ve materyalleri uygulamaya daha fazla istekli ve reformlara daha açıktır (Tschannen-Moran, Hoy, ve Hoy, 1998)

Eğitimde öz-yeterlik üzerine çok fazla araştırma yapılmasına rağmen, sosyal medya ortamlarında meydana gelen belirgin deneyimin öz-yeterliliği nasıl etkilediği konusunda veri bulunmamaktadır (Tressel, 2014). Bununla birlikte gerek motivasyon gerekse öz-yeterlik bakımından sosyal medya kullanımı veya bağımlılığı konusuna ilişkin alanda yeterli çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmada temel olarak öğretmenlerin sosyal medya bağımlılıklarının öz-yeterlik ve motivasyon açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1- Araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öz-yeterlikleri ve motivasyonlarının dağılımları nasıldır?
- 2- Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile öz-yeterlik algıları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 3- Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile motivasyonları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 4- Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile motivasyonları arasında anlamlı ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu çalışma nicel araştırma yaklaşımı içindeki korelasyonel araştırma türündedir. Korelasyonel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır. Nedensel araştırmalardan farklıdır neden sonuç etkisinden çok ilişki düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Erkan Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013; Fraenkel ve Wallen, 2008). Bu çalışmada da öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öz-yeterlik ve motivasyonlarına herhangi bir müdahale etmeden aralarındaki ilişki belirlenmeye çalışıldığı için korelasyonel araştırmaya girmektedir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Adıyaman ili Besni ilçe merkezinde resmi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmen sayısı 662’dir. Belirlenen hedef kitlenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Anketlerden 316 tanesi dönüş yapmıştır. Ölçeklerin Dönüş oranı %47,7’dir. Ölçeklerin dolulukları, tam doldurulması ve iki seçeneği imzalama gibi kontrollerden sonra 289 anket kalmıştır. Bu örneklem sayısına göre %95 güvenirlilikte hata payı %2,56 olarak hesaplanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada üç farklı ölçme aracı ve kişisel bilgi formu kullanıldı.

Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ)

Sosyal medya bağımlılığı ölçeği Tutgun-Ünal (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarını ölçebilmek üzere geliştirilen tüm geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarından sonra ortaya çıkan ve 41 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin olarak 12 maddesi “Meşguliyet”, 5 maddesi “Duygu Durum Düzenleme”, 5 maddesi “Tekrarlama” ve 19 maddesi “Çatışma” olmak üzere 4 bileşenden oluştuğu belirtilmiştir. Ayrıca, her zaman, sık sık, bazen, nadiren, hiçbir zaman aralığındaki sıklık ifadeleri ile derecelendirilen 5’li Likert tipindeki bir ölçektir. Ölçekte alınan puanlar toplanmakta 41-73 puan arası “Bağımlılık yok; 74:106 puan arası “Az bağımlı”; 107-139 arası “Orta bağımlı”; 140-172 arası “yüksek bağımlı; 173-205 arası “Çok yüksek bağımlı” olarak belirlenmiştir (Tutgun-Ünal, 2015: s.156). Bu örneklem için Cronbach Alpa değeri 0.957 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği (ÖÖYÖ)

Öğretmen Öz-yeterlik Ölçeği (ÖÖYÖ) Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarını belirlemek üzere geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlama ve geçerlik-güvenilirlik çalışması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılmıştır. ÖÖYÖ toplam 24 madde ve "8 maddesi “Öğrenci Katılımını Sağlama”, 8 maddesi “Sınıf Yönetimi” ve 8 maddesi “Öğretimsel Stratejiler” olmak üzere 3 alt boyuttan oluşan ve yetersiz, çok az yeterli, biraz yeterli, oldukça yeterli ve çok yeterli aralığındaki sıklık ifadeleri ile derecelendirilen 5’li Likert tipindeki bir ölçektir. Bu örneklem için Cronbach Alpa değeri 0.937 olarak hesaplanmıştır.

Öğretmen Motivasyon Ölçeği (ÖMÖ)

Öğretmen Motivasyon Ölçeği (ÖMÖ), Polat (2010) tarafından yapılan çalışma ile Taşpınar (2005) yüksek lisans çalışması kapsamında geliştirmiş olduğu ölçek öğretmenler için uyarlanmış ve geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları tekrar hesaplanmıştır. Bu çalışmada Polat (2010) tarafından uyarlanan ölçek kullanılmıştır. Ölçekte 24 madde ve "12 maddesi Dışsal Motivasyon ve 12 maddesi İçsel Motivasyon" olmak üzere 2 alt boyuttan oluşan ve her zaman, çoğunlukla, bazen, nadiren, hiçbir zaman aralığındaki sıklık ifadeleri ile derecelendirilen 5’li Likert tipindeki bir ölçektir. Bu örneklem için Cronbach Alpa değeri 0.884 olarak hesaplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (DeCarlo, 1997; Hopkins ve Weeks, 1990). Aşağıda bu çalışmada kullanılan ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri yer almaktadır (Tablo 1)

Tablo 1. Çarpıklık ve basıklık değerleri

Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Meşguliyet	,273	-,744
Duygu Durumu Düzenleme	,795	-,255
Tekrarlama	1,268	,515
Çatışma	2,041	2,719
Sosyal Medya Bağımlılığı	,987	,660
Öğrenci Katılımını Sağlama	-,386	,745
Öğretimsel Strateji	-,228	,108
Sınıf Yönetimi	-,198	-,172
Öz -Yeterlik	-,218	,272
Dışsal Motivasyon	-,320	-,222
İçsel Motivasyon	-,202	-,435
Motivasyon	-,158	-,394

Ölçeklerde ortalamalar hesaplanmış. Daha sonra ölçekler arası ilişki için korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Verilerin analizinde %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Bulguların sunulmasında öncelikle araştırma soruları çerçevesinde öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öz-yeterlik ve motivasyon genel düzeylerine ilişkin bilgiler verilecektir. Öğretmenlerin motivasyon düzeylerinin bağımsız değişkenlere göre değişip değişmediğine ilişkin bilgilere yer verildikten sonra ölçekler arası ilişki düzeylerine ait analizler paylaşılacaktır.

3.1. KATILIMCILARIN SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI, ÖZ YETERLİK VE MOTİVASYON DÜZEYLERİ

Birinci alt problem olan “araştırmaya katılan öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öz-yeterlikleri ve motivasyon dağılımları nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerine ilişkin ortalama Tablo 2 de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Sosyal Medya Bağımlılık Ölçek Ortalamaları

Alt Boyutlar	N	M. S.	Ortalama	S. Sapma	Yüzdellik
Meşguliyet	289	12	26,07	8,89	29,31
Duygu Durumu Düzenleme	289	5	8,83	3,63	19,15
Tekrarlama	289	5	7,42	3,19	12,10
Çatışma	289	19	24,47	8,42	7,20
Sosyal Medya Bağımlılığı	289	41	66,78	20,30	15,72

Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı incelendiğinde alt boyutlar bazında en düşük 7,20 ortalama ile çatışma alt boyutundadır. En yüksek ise 29,31 ortalama ile meşguliyet alt boyutundadır. Genel ortalama dikkate alındığında öğretmenlerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri çok düşüktür.

Tablo 3. Öğretmenlerin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeylerinin Cinsiyete Göre Değişimi, t ve p değerleri

Alt boyutlar	Cinsiyet	N	Ortalama	S.S	t	p	n ²
Meşguliyet	Kadın	100	25,51	8,59	-,778	,437	-
	Erkek	189	26,37	9,05			
Duygu Durumu Düzenleme	Kadın	100	9,02	3,43	,657	,512	-
	Erkek	189	8,72	3,74			
Tekrarlama	Kadın	100	6,83	2,62	-2,492	,013*	0.02
	Erkek	189	7,73	3,42			
Çatışma	Kadın	100	22,38	5,56	-3,616	,000*	0.04
	Erkek	189	25,57	9,42			
Sosyal Medya Bağımlılığı	Kadın	100	63,74	16,08	-2,047	,042*	0.01
	Erkek	189	68,39	22,08			

* p <0,05

Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılık ölçek puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini belirlemek için yapılan t-testi sonucuna göre tekrarlama, çatışma alt boyutlarında ve genel sosyal medya bağımlılık puanlarında p<0,05 olduğundan bu boyutlarda kadın ve erkek öğretmenlerin puanları arasında oluşan fark istatistiksel olarak anlamlılık düzeyindedir. Tekrarlama, çatışma ve genel sosyal medya bağımlılığı puanlarında erkek öğretmenlerin ortalaması kadın öğretmenlere göre daha yüksektir. Etki büyüklüğüne bakıldığında fark oluşan bütün alt boyutlarda küçük etki düzeyindedir. Meşguliyet ve duygu durumunu düzenleme alt boyutlarında ise kadın ve erkek öğretmenlerin benzer düzeyde olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin lisans ve yüksek lisans mezuniyetlerine göre analiz yapıldığında gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeyleri

Bağımlılık Düzeyi	N	%
Bağımlı değil	196	67,8
Az bağımlı	80	27,7
Orta bağımlı	12	4,2
Yüksek bağımlı	1	0,3
Çok yüksek bağımlı	0	0
Total	289	100,0

Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun (%67,8) sosyal medya bağımlısı olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerden 80'i az bağımlılık düzeyinde iken 12 öğretmen ise orta bağımlılık düzeyindedir. Öğretmenlerden sadece 1 öğretmen yüksek bağımlı iken çok yüksek bağımlı olan öğretmen bulunmamaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Ölçek Ortalamaları

Alt Boyutlar	N	M. S.	Ortalama	S. Sapma
Öğrenci katılımını sağlama	289	8	30,46	4,26
Öğretimsel strateji	289	8	32,26	3,97
Sınıf yönetimi	289	8	32,46	4,02
Öz-Yeterlik Genel	289	24	95,18	11,01

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin öz-yeterlik alt boyutlarında ortalama bazında 32,46 ile en yüksek sınıf yönetiminde olmuştur. Öğretimsel strateji alt boyutunda ortalama 32,26 iken öğrenci katılımını sağlama alt boyutunda ise ortalama 30,46 olmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde ise öğretmenlerin öz-yeterlik algıları 95,18 ile yüksek düzeydedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Motivasyon Ölçek Ortalamaları

Alt Boyutlar	N	M. S.	Ortalama	S. S.
Dışsal Motivasyon	289	12	43,08	8,85
İçsel Motivasyon	289	12	47,83	6,36
Motivasyon	289	24	90,91	13,97

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin içsel motivasyonları ortalaması dışsal motivasyon ortalamasına göre daha yüksektir. Her iki motivasyonda da öğretmenler yüksek düzeydedir. Genel ortalama ise 90,91 ile yüksek düzeydedir.

3.2. SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI, ÖZ YETERLİK VE MOTİVASYON PUANLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Bu kısımda beşinci, altıncı, yedinci alt problemler olan “öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile öz-yeterlik algıları arasında anlamlı ilişki var mıdır?”, “Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile motivasyonları arasında anlamlı ilişki var mıdır?” ve “öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile motivasyonları arasında anlamlı ilişki var mıdır?” sorularına cevap aranmıştır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Sosyal Medya Bağımlılığı ve Öz-Yeterlik Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

Alt Boyutlar	Ö. K.S.	Ö. S.	S. Y.	Ö. Y.
1. Meşguliyet	-,119*	-,138*	-,206**	-,171**
2. Duygu durumu düzenleme	-,158**	-,177**	-,229**	-,209**
3. Tekrarlama	-,106	-,181**	-,257**	-,200**
4. Çatışma	-,126*	-,228**	-,271**	-,230**
5. Sosyal medya bağımlılığı	-,149*	-,215**	-,284**	-,239**

*0,05 düzeyinde anlamlıdır ** 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Sosyal medya bağımlılığı ve alt boyutları ile öz-yeterlik ve alt boyutları arasında ilişki düzeyini belirlemek için Pearson korelasyon katsayısı hesaplandı. Meşguliyet alt boyutunda öz-yeterlik ve bütün alt boyutları ile negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Meşguliyet ile öğrenci katılımını sağlama ve öğretimsel strateji alt boyutlarındaki korelasyon değeri 0,05 düzeyinde anlamlı iken sınıf yönetimi alt boyutunda ve öz-yeterlik boyutlarında ise 0,01 düzeyinde anlamlıdır. Duygu durumunu düzenleme alt boyutu ile öz-yeterlik boyutu ve alt boyutların arasındaki korelasyon ilişkisi negatif ve düşük düzeydedir. İlişki katsayısı ise 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Tekrarlama alt boyutu ile öğrenci katılımı sağlama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaz iken öğretimsel strateji, sınıf yönetimi ve öz-yeterlik boyutunda negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Çatışma alt boyutunda öz-yeterlik ve bütün alt boyutları ile negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Çatışma ile öğrenci katılımını sağlama alt boyutunda korelasyon değeri 0,05 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı iken öğretimsel strateji, sınıf yönetimi alt boyutlarında ve öz-yeterlik boyutlarında ise 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Sosyal medya bağımlılığı genel puanı ile öğrenci katılımı sağlama alt boyutu arasında negatif, düşük ve 0,05 düzeyinde istatistiksel anlamlı ilişki varken öğretimsel strateji ve sınıf yönetimi ile negatif, düşük ve 0,01 düzeyinde istatistiksel anlamlı ilişki vardır. Genel olarak değerlendirildiğinde sosyal medya bağımlılığı ile öz-yeterlik arasında negatif ve düşük bir ilişki bulunmaktadır. Korelasyon değerinin karesi (r^2) karşılıklı açıklanabilen değişimi göstermektedir. Buna göre öz-yeterlik puanlarındaki değişimin ancak %5,71'i sosyal medya bağımlılığı ile açıklanabilir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Sosyal Medya Bağımlılığı ve Motivasyon Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

Alt Boyutlar	Dışsal Motivasyon	İçsel Motivasyon	Motivasyon
1.Meşguliyet	,041**	-,086**	-,013**
2. Duygu durumu düzenleme	,072	-,129**	-,013**
3.Tekrarlama	,091**	-,162**	,020**
4. Çatışma	,062**	-,141**	-,035
5. Sosyal medya bağımlılığı	,071**	-,086**	-,019**

*0,05 düzeyinde anlamlıdır ** 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Sosyal medya bağımlılığı ve alt boyutları ile motivasyon ve alt boyutları arasında ilişki düzeyini belirlemek için Pearson korelasyon katsayısı hesaplandı. Meşguliyet dışsal motivasyon ile pozitif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunurken içsel motivasyon alt boyutu ve motivasyon boyutu ile negatif, düşük ve 0,01 istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde ilişki bulunmaktadır. Duygu durumunu düzenleme alt boyutu ile dışsal motivasyon arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmazken içsel motivasyon alt boyutu ve motivasyon boyutu arasında ise negatif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunmaktadır. Tekrarlama alt boyutunda ise dışsal motivasyon alt boyutu ve motivasyon boyutu ile pozitif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunurken içsel motivasyon alt boyutu ile negatif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunmaktadır. Çatışma alt boyutu ile motivasyon boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmazken dışsal ve içsel motivasyon alt boyutları arasında ise negatif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı genel puanı ile dışsal motivasyon alt boyutu ile pozitif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunurken içsel motivasyon alt boyutu ile negatif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde ise sosyal medya bağımlılığı ile motivasyon arasında negatif ve düşük bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 9. Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Puanları ile Motivasyon Puanları Arasındaki Korelasyon Değerleri

Alt Boyutlar	Dışsal Motivasyon	İçsel Motivasyon	Motivasyon
1.Öğrenci katılımını sağlama	,210**	,436**	,303**
2. Öğretilimsel strateji	,389	,348**	,234**
3. Sınıf yönetimi	,310*	,187**	,456**
4. Öz-Yeterlik	,236**	,405*	,356**

*0,05 düzeyinde anlamlıdır ** 0,01 düzeyinde anlamlıdır.

Öz-yeterlik ve alt boyutları ile motivasyon ve alt boyutları arasında ilişki düzeyini belirlemek için Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Öğrenci katılımını sağlama ile dışsal motivasyon arasında pozitif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki varken içsel motivasyon alt boyutu ve motivasyon boyutu ile pozitif, orta ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde ilişki bulunmaktadır. Öğretilimsel strateji ile dışsal motivasyon alt boyutunda istatistiksel anlamlılık düzeyinde bir ilişki bulunmamıştır. Öğretilimsel strateji ile içsel motivasyon arasındaki ilişki pozitif ve orta düzeyde iken motivasyon boyutu arasındaki ilişki ise pozitif ve düşük düzeydedir. Sınıf yönetimi ile dışsal motivasyon alt boyutu arasındaki ilişki pozitif, orta ve 0,05 düzeyinde anlamlı iken içsel motivasyon alt boyutu arasındaki ilişki ise pozitif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyindedir. Sınıf yönetimi ve motivasyon boyutu arasındaki ilişki ise pozitif, orta ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyindedir. Öz-yeterlik boyutu ile dışsal motivasyon alt boyutu arasındaki ilişki pozitif, düşük ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyinde iken içsel motivasyon arasındaki ilişki ise pozitif, orta ve 0,05 istatistiksel anlamlılık düzeyindedir. Genel olarak öz-yeterlik boyutu ile motivasyon boyutu arasındaki ilişki ise pozitif, orta ve 0,01 istatistiksel anlamlılık düzeyindedir. öz-yeterlik puanlarındaki değişimin ancak %12,67'si motivasyon ile açıklanabilir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Tartışma, Sonuç

Çalışmaya katılan öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ortalamaları çok düşük düzeyde iken öz-yeterlik ve motivasyon ortalamaları yüksek düzeydedir. (Günay, 2017) tarafından yapılan çalışmada sosyal medya kullanan katılımcıların %70,7'si gibi büyük bir oranın sosyal medya bağımlılığı olduğu tespit edilmiştir. Bir anlamda aynı eğitim ortamında bulunan öğrencilere ilişkin sosyal medya bağımlılığına baktığımızda ise Gürültü (2016) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre ise öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarının orta seviyede olduğunu ifade etmiştir. Seferoğlu ve Yıldız (2013) tarafından, ortaokul beş ve altıncı sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada katılımcıların %85,5'inin İnternet bağımlılık ölçeğinden alınan puanlara göre “Bağımlılık Göstermeyenler” grubunda olduğunu göstermektedir. Balcı ve Gölcü (2013) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların %5,1'i Facebook bağımlısı, %22,6'sı ise riskli kullanıcı konumundadır. Çalışma gruplarına göre farklılaşma bulunmakla birlikte aynı ortamda bulunmadan kaynaklı bir etkilenme söz konusu olması varsayılsa da, çalışma grubu öğrencilerinin durumlarına ilişkin bir veri bulunmaması da dikkate alındığında öğretmenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin düşük olması sevindirici bir durumdur. Madalyonun diğer tarafından bakıldığında grubun öğretmenlerin sosyal medya kullanımının az olmasından dolayı doğru ve etkili kullanımı da öğrenci başarısında olumlu etkisinin bulunması göz ardı edilmiş olacaktır.

Alemdağ vd. (2014) beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlik algılarını incelediği çalışmada katılımcıların akademik motivasyon düzeylerinin ve akademik öz-yeterlik algılarının orta seviyenin üzerinde olduğu görülmüştür. Ertürk (2014) tarafından ortaöğretim öğretmenleriyle yapılan çalışmada, öğretmenlerin içsel motivasyon algılarının yüksek, dışsal motivasyon ve iş motivasyonu algılarının ise orta düzeyde olduğu görülmüştür. Kavrayıcı (2016) ve Yeşilyurt (2013) tarafından farklı gruptaki öğretmen adaylarıyla yapılan iki ayrı araştırma sonucunda da öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının “yeterli” düzeyde olduğu; ancak “oldukça yeterli” düzeyinde olmadığı ifade edilmektedir. Çalışma grubumuzda öğretmenlerin öz-yeterlikleri ve motivasyonları yüksek düzeyde çıkmıştır. Bu anlamda düşünüldüğünde bir yönü ile

Ertürk (2014), Kavrayıcı (2016) ve Yeşilyurt (2013) çalışması ile paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile öz-yeterlik puanları arasında negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Yani öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığında artış gözlemlendiğinde az da olsa öz-yeterlik puanlarında %5,71 oranında azalma gözlemlenecektir. Yine çalışmada öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile motivasyon puanları arasında negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Yani öğretmenlerin sosyal medya puanlarında artış gözlenirken motivasyonlarında çok az da olsa (<%0,001) düşüş gözlenmektedir. Sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmalarda (Çam ve İşbulan, 2012; Kandell, 1998; Kuss ve Griffiths, 2011; Tutgun-Ünal, 2015; Young, 1999), bu bağımlılığın hayatı olumsuz etkilediğine, bireylerin uykusuz kalarak günlük işlerini aksattığı, akademik performansının düşmesi ve evlilik hayatı ile ilgili problemlere yol açtığı ortaya konulmaktadır. Bu durumdaki bireylerde mesleki öz-yeterlik duygusu ve motivasyon düzeylerinin de düşük olması beklenen bir sonuçtur.

Öğretmenlerin öz-yeterlik puanları ile motivasyon puanları arasında pozitif ve orta düzeyde ilişki bulunmaktadır. Yani öğretmenlerin motivasyonlarında artış gözlemlendiğinde öz-yeterlik puanlarında da %12,67'lik artış gözlemlenecektir. Chowdhury ve M. Shahabuddin (2007) tarafından Bangladeş'teki üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada; öz-yeterlik ve içsel motivasyon ($r = 0,490$), öz-yeterlik ve dışsal motivasyon ($r=0,297$) arasında istatistiksel olarak pozitif korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, öz-yeterlik ve motivasyon düzeyi yüksek öğrenciler, öz-yeterlik ve motivasyon düzeyi düşük olanlardan daha iyi okul performansı göstermiştir. Thoonen vd., (2011) tarafından Hollanda'daki ilkökul öğretmenleriyle yapılan çalışmada öğretmenlerin öz-yeterlik algısının, öğretmenlerin öğrenme ve sınıf içi uygulamaları açıklamakta en önemli motivasyon faktörü olduğu ortaya çıkmıştır.

Özetle denilebilir ki, Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılık puan ortalamaları düşük düzeyde iken öz-yeterlik ve motivasyon ortalamaları yüksek düzeydedir. Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile öz-yeterlik puanları arasında negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı ile motivasyon puanları arasında yine negatif ve düşük düzeyde ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin öz-yeterlik puanları ile motivasyon puanları arasında pozitif ve orta düzeyde ilişki bulunmaktadır.

4.2. Gelecek Araştırmalar için Öneriler

Çalışmada elde edilen bulgular ışığında, alandaki karar vericiler, uygulayıcılar ve araştırmacılara yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

Sosyal medya bağımlılığının gerek öğretmen motivasyonu gerekse öz-yeterlikle ilişkili olduğu bu nedenle eğitimin kalitesinde anahtar role sahip öğretmenlerin bu konuda farkındalıklarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmenler sosyal medya bağımlılığı konusunda bilgilendirilmiş olmaları öğrencilerini de bu konuda bilgilendirmelerine ve sosyal medya araçlarının doğru ve etkili şekilde kullanımı sağlanacaktır.

Öğretmenlerin cinsiyet, yaş, kıdem gibi farklılıkları göz önünde bulundurularak, öz-yeterlik algılarını destekleyici ve motivasyonlarını artırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Eğitiminin niteliğinin artırılmasında öğretmenin özellikleri belirleyici olmaktadır. Bundan dolayı öğretmenin niteliği artırıcı faaliyetler doğrudan ve dolaylı olarak eğitimin kalitesini artıracaktır.

Araştırmacılara öneriler kapsamında;

Sosyal medya bağımlılığı; iş tatmini, tükenmişlik, örgütsel bağlılık vb. diğer örgütsel davranışla ilgili değişkenlerle ilişkisinin ortaya konulacağı ampirik çalışmaların eğitim kurumları bağlamında yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma ve benzer çalışmaların farklı yöntem ve örneklerle tekrarlanması zaman içerisindeki değişimlerin ortaya konulması açısından önemli olacaktır.

Ayrıca sosyal medya bağımlılığı ile ilgili nitel çalışmaların yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Aynı eğitim ortamında öğretmen ve öğrencilerin beraber inceleneceği çalışmaların yürütülmesi de sosyal medya bağımlılığı alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alemdağ, C., Öncü, E., ve Yılmaz, A. K. (2014). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Akademik Motivasyon ve Akademik ÖzYeterlikleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(1), 23–35.
- Atkinson, E. S. (2000). An Investigation into the Relationship Between Teacher Motivation and Pupil Motivation. *Educational Psychology*, 20(1), 45–57. <https://doi.org/10.1080/014434100110371>
- Balcı, Ş., ve Gölcü, A. (2013). Facebook Addiction among University Students in Turkey: “Selcuk University Example.” *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 34, 255–278.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Brophy, J. (1998). *Motivating Students to Learn*. USA: McGraw- Hill Companies.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. *Pegem A Yayıncılık* Ankara, 001-214.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PEGEMA
- Chowdhury, M., ve M. Shahabuddin, A. (2007). Self-Efficacy, Motivation and Their Relationship to Academic Performance of Bangladesh College Students. *College Quarterly*, 10.
- Çam, E., ve İşbulan, O. (2012). A New Addiction For Teacher Candidates: Social Networks. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11.
- DeCarlo, L. T. (1997). On the Meaning and Use of Kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292–307. <https://doi.org/10.1037/1082-989X.2.3.292>
- Echeburúa E, de C. P. (2010). Addiction To New Technologies And To Online Social Networking In Young People: A New Challenge. *Adicciones*, 22(9).
- Ertürk, R. (2014). *Öğretmenlerin İş Motivasyonları İle Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki: Bolu İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fraenkel, J., ve Wallen, N. (2008). *How To Design And Evaluate Research in Education*. Boston: McGraw-Hill. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Günay, M. (2017). *Sağlıkla İlgili Fakültelerde Eğitim Görenlerin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gürültü, E. (2016). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları ve Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hopkins, K. D., ve Weeks, D. L. (1990). Tests For Normality And Measures Of Skewness And Kurtosis: Their Place in Research Reporting. *Educational and Psychological Measurement*, 50(4), 717–729. <https://doi.org/10.1177/0013164490504001>
- Kandell, J. J. (1998). Internet Addiction on Campus: The Vulnerability of College Students. *CyberPsychology ve Behavior*, 1(1), 11–17. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.11>

- Kavrayıcı, C. (2016). Öğretmen Adaylarının Öz- Yeterlik Algıları Preservice Teachers' Sense Of Self Efficacy. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (23). <http://dx.doi.org/10.14520/adyusbd.70805>
- Kocabaş, İ., ve Karaköse, T. (2005). Okul Müdürlerinin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 79–93.
- Kuss, D. J., ve Griffiths, M. D. (2011). Online Social Networking and Addiction—A Review of the Psychological Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 3528–3552. <https://doi.org/10.3390/ijerph8093528>
- Kuss, D. J., ve Griffiths, M. D. (2017). Social Networking Sites And Addiction: Ten Lessons Learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3). <https://doi.org/10.3390/ijerph14030311>
- O'Leary, A. (1992). Self-Efficacy And Health: Behavioral and Stress-Physiological Mediation. *Cognitive Therapy and Research*, 16(2), 229–245.
- Pajares, F. (1996). Self-Efficacy Beliefs in Academic Settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543–578.
- Polat, S. (2010). *Okul Öncesi Yöneticilerinin Kullandıkları Yönetimsel Güç Kaynaklarına İlişkin Öğretmen Algıları İle Öğretmen Motivasyonu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Ryan, R. M., ve Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory And The Facilitation Of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *The American Psychologist*, 55(1), 68–78.
- Seferoğlu, S. S., ve Yıldız, H. (2013). Dijital çağın çocukları: İlköğretim Öğrencilerinin Facebook Kullanımları ve İnternet Bağımlılıkları Üzerine Bir Araştırma. *İletişim ve Diplomasi*, 2, 31–48.
- Sledgianowski, D., ve Kulviwat, S. (2009). Using Social Network Sites: The Effects Of Playfulness, Critical Mass And Trust in A Hedonic Context. *Journal of Computer Information Systems*, 49(4), 74–83.
- Şahin, A. (2004). Yönetim Kuramları ve Motivasyon İlişkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(11), 523–547.
- Thoonen, E. E. J., Slegers, P. J. C., Oort, F. J., Peetsma, T. T. D., ve Geijsel, F. P. (2011). How to Improve Teaching Practices: The Role of Teacher Motivation, Organizational Factors, and Leadership Practices. *Educational Administration Quarterly*, 47(3), 496–536. <https://doi.org/10.1177/0013161X11400185>
- Tressel, T. (2014). *Using Social Media to Increase Teachers' Self-efficacy and Outcome Expectations in Incorporating Technology into Classrooms*. Unpublished MA Thesis, McGill University Department of Educational and Counselling Psychology.
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., ve Hoy, W. K. (1998). Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202–248. <https://doi.org/10.3102/00346543068002202>
- Tutgun-Ünal, A. (2015). *Sosyal Medya Bağımlılığı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- TUİK. (2018). *Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Retrieved September 7, 2018, from http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1028
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 45(45), 88–104. <https://doi.org/10.17755/esosder.88869>
- Young, K. S. (1999). Evaluation And Treatment of Internet Addiction. In L. Vande Creek ve T. L. Jakson (Eds.), *Innovations of Clinical Practice* (pp. 30–36). Sarasota, FL: Professional Resource Press.